

JAN GUILLOU

skrymtare med stulna fjädrar

INFORMATIONSENT

i Världskommunismens tjänst

JAN GILLBERG

Det fanns en gång en boxare som hette **Muhammad Ali**. Han blev flerfaldig världsmästare i tungvikt. Han försvarade tungviktstiteln inte mindre än 19 gånger. Men han gjorde sig också bemärkt genom att uppleva sig som Störst, Bäst och Vackrast. Ett av hans mest bevingade ord lyder:

"Det är inte lätt att vara ödmjuk, när man är så stor som jag."

Som motsvarighet till Muhammad Ali är **Jan Guillou** det närmaste vi har att visa upp i detta med åren förkrympta Sverige. Men till skillnad från Ali har Guillou vunnit de lagrar, som sedan banade väg för hans under alla år fortsatta ohejdade framgångar, inte genom ärligt spel utan som fuskare.

Det ter sig svårbegripligt, att detta inte "avslöjats" och kan bara förklaras med den nästintill obestridda ledarställning, som Guillou lyckats skaffa sig bland journalister och andra granskare. Men också att vi i Sverige knappast har några undersökande journalister med lite perspektiv bakåt i tiden.

Visst brändes det till, när **Peter Bratt** kom ut med sin bok *"Med rent uppsåt"* (Albert Bonniers Förlag, 2007), där han visar vilken underordnad roll Guillou spelade för avslöjandena om IB och dess vad gäller vissa delar - särskilt detta med åsiktsregistreringen - lagstridiga verksamhet. Avslöjanden som Guillou på ett märkligt sätt lyckats göra till "sin grej" - en "grej" han gärna omnämner som förra seklets "största scoop alla kategorier". Fullt i klass med när journalisterna **Carl Bernstein** och **Bob Woodward** på tidningen **Washington Post** lyckades avslöja **Vita husets** inblandning i inbrottet i demokraternas partihögkvarter i **Watergate**.

"Grejen" var att den alkoholiserade och för stöld misstänkte och på den grunden avskedade IB-medarbetaren **Håkan Isacson** (senare dömd till 1 års fängelse), som ren hämnd kom till Peter Bratt med hela "avslöjandepaketet". Det var bara att packa upp

och göra journalistik av vad Isacson hade levererat. Och inte heller när det gäller denna "vidareförädling" deltog Guillou annat än i yttersta marginalen. Han lär ha gjort ut några häftiga rubriker. Det var först senare när det blev klart att det här var "stort", som han hoppade på vagnen. En vagn han sedan allteftersom lyckades göra till en triumfvagn med sig själv som triumfator.

Och visst virvlade det upp en del damm, när journalisterna **Micke Ölander** och **Mikael Hylin** på **Expressen** kom med sina avslöjanden om att Jan Guillou gått i **KGB:s** sold. Mycket kom att handla om innebörden av orden "agent" respektive "spion" och huruvida Guillou genom **Expressenjournalisternas** utpekande av Guillou som "KGB-agent" utsatts för - som **PO Yrsa Stenius** uttryckte det - "en oförsvarlig publicitetsskada, för vilken **Expressen** bör klandras".

Själv förklarade Jan Guillou - i avvaktan på att PON skulle ta ställning till PO:s utlåtande till nämnden - att han tagit så illa vid att han drabbats av "skrivkramp". Så här förklarar han i ett av sina många framträdanden efter **Expressens** avslöjanden:

"Inombords känner jag kaos. Jag har inte lyckats skriva en enda sida och förlorat ett helt skrivår. Alla mina bokplaner drucknade. Så fort jag försöker att skriva eller läsa, tänker jag på **Expressen**. Då och då tar jag mig samman och skriver en kolumn i **Aftonbladet**. På grund av striden har jag tappat min koncentrationsförmåga. Jag kan varken skriva eller leva normalt. Något liknande har jag inte varit med om tidigare. Aldrig."

Vad Jan Guillou här beskriver är ett psykosliknande tillstånd. Och varför gör han det? Jo, han hade - säker på ett mas-sivt stöd från det i PON representerade journalistkollektivet - räknat med eller kanske bättre uttryckt kalkylerat med att Yrsa Stenius skulle få med sig nämnden på att fälla **Expressen** för att ha förorsakat Jan Guillou "oförsvarlig publicitetsskada".

Och vilken öppning hade inte detta - med hänvisning till det lidande han torgfört - för en skadeståndsprocess mot **Expressen**?! Vade blir förlusten av ett helt skrivår, druckningsdöden för ett antal bokplaner samt att inte ha kunnat leva ett normalt liv applicerat på Jan Guillou?

Att Jan Guillou verkligen drömde om Den Stora Revanschen eller om man så vill Det Stora Klippet anar man, när man läser slutraderna i det 82 sidor långa lite pratiga pocketboktillägget (1) till memoaren om Guillous skrivande liv och detta innan PON fällt sitt avgörande:

"Jag har aldrig själv funnit anledning att dricka champagne på grund av ett beslut i Pressens opinionsnämnd. Jag ser fram emot den möjligheten."

Klart är att Guillou hade räknat med att PON skulle ha biträtt Yrsa Stenius i hennes bedömning att Guillou hade lidit "oförsvarlig publicitetsskada". Hundra procent på detta kunde han dock inte vara:

"Men jag gör också mitt bästa för att förtränga den andra möjligheten, att juristerna i PON blir överröstade av journalisterna [anm. Varför juristerna och inte journalisterna kan man fråga?]. Aldrig i mitt skrivande liv skulle då ordets vanmakt smaka så bittert."

Nu blev det varken champagnefest eller miljonkadestånd. Huruvida detta bakslag utlöste en ny psykos har Jan Guillou inte låtit omtala. Ett tillkännagörande om något sådant skulle ju svärigen kunna inordnas i något nytt smart upplägg för att kamma in storkovan.

Nu till en helt annan berättelse

Avslöjandet att svenska myndigheter ägnat sig åt olaglig åsiktsregistrering var inte något "banbrytande", när Peter Bratt med hjälp av IB-förrädaren **Håkan Isacson**

son kunde avslöja en inom det svenska försvaret strängt hemlig organisation och att denna ägnade sig åt olaglig eller i varje fall tvivelaktig registreringsverksamhet. Det nya var att detta "avslöjandeprojekt" blev och sedan förblivit en "profleringsgrej" för vänstern och då vänstern i dess mer extrema varianter.

IB-affären detonerade 1973. Att svenska polismyndigheter ägnat sig åt "åsiktsregistrering" var emellertid något som hade uppmärksamrats långt tidigare av **Sven Rydenfelt** - nationalekonom och liberal fritänkare. I arbetet med sin doktorsavhandling om kommunismen i Sverige framlagd 1954 hade Rydenfelt stött på uppgifter om att kommunist-tyrregistrerats och även hindrats i sin yrkesutövning.

Tio år senare - således 1964 - tog Rydenfelt upp frågan om i vad mån sådan registrering var förenlig med svensk lag. Om detta vägrade såväl SÄPO, Rikspolisstyrelsen som regeringen att gå i svaromål. Och JO förklarade att polisen var i sin fulla rätt att inte besvara Rydenfelts frågor. Därmed riskerade hela frågan att begravas.

Den envetne Rydenfelt lyckades dock till slut att få media att ge frågan uppmärksamhet. Regeringen sattes under massmedial press och dåvarande justitieminister **Herman Kling** tvingades att medge, att Säpo ägnade sig åt att föra hemliga register. Nu hade frågan till slut hamnat i offentlighetens sken. Det blev en livlig debatt och Rydenfeldt följde upp med boken "Säkerhetspolisens hemliga register - om åsiktsfrihet och åsiktsförföljelse" (1966). Tre år senare fattade regeringen ett beslut med innebörden, att Säpo förbjöds att registrera människor på grund av åsikter eller organisationstillhörighet. Rydenfelt hade vunnit en stor framgång.

Vad Sven Rydenfelt var ute efter var dock inte - till skillnad från de sedermera spiondömda "IB-avslöjarna" Peter Bratt & Co - att vare sig avslöja eller skada svensk säkerhetstjänst eller förhindra registrering av personer misstänkta för att ha samröre med utländska säkerhetstjänster eller för att på annat sätt bedriva en mot landets säkerhetsintressen riktad verksamhet. Något sådant var honom fullständigt främmande. Ändå hände det att beskyldes för att gå i kommunistiska landsförädares ärenden och rentav själv i hemlighet vara kommunist. Att hans bok om Säpos hemliga registrering gavs ut på det anarkosyndikalistiska förlaget **Zindermans** och dessutom med den svårbestämde **Janerik Larsson** som med-

Orolig Leif GW Persson ringer Jan Guillou

I början av året - närmare bestämt den 22 januari 2010 - blev jag lite överraskande uppringd av Leif GW Persson. Befann mig då i Gränna. LGWP hade läst det just utkomna numret av DSM, där jag skriver om Jan Guillous samröre med säkerhetsorganisationerna österöver. Jag för sedan många år noggrann dagbok (en del av min livförsäkring). Om detta samtal gjorde jag följande notering:

Leif GW Persson ringer. Lite överraskande. Han har läst mina artiklar om **Jan Guillou** i senaste numret. Han hoppas innerligt att jag inte har rätt om Guillous samröre med säkerhetsorganisationerna östöver. Blir ett ganska långt samtal (10-15 minuter). LGW angelägen om att göra klart att om han hade misstänkt att Guillou arbetade åt KGB hade han gått till SÄPO. LGW berättade öppet om sina resor i österled tillsammans med Guillou. LGW var mycket direkt och öppen, när han uttalade sig om/beskrev Guillou. • LGW hade inte läst DSM:s "protokollrapporter" om **Jerry Martinger**. • Samtalet avslutades med att vi skulle träffas för en lunch, när jag närmast kommer till Stockholm.

Det blev så en lunch till vilken LGW inviterade. Lunchen ägde rum den 11 februari 2010 på en Kinarestaurang vid Erik Dahlbergsgatan i Stockholm. Det var första gången (i varje fall som jag kan minnas) vi träffades "live". Våra tidigare kontakter har begränsat sig till ett antal telefonsamtal. Från denna lunch gjorde jag följande noteringar:

Lunch med **Leif GW Persson** på en Kinarestaurant i samma hus, där han har sitt lite privata kontor (Erik Dahlbergsg 43). LGW gjorde ett trevligt intryck. Han visade sig också vara en god lyssnare. Tycker att vi fick bra kontakt. Jag å min sida var - som jag ju är som mest - "aktiv delgivare". Åter i G [Gränna] skall jag förse LGW med samtliga JM numren. LGW visade också intresse för mitt Estoniaforskande. • LGW stod för notan. • Framgick klart att LGW inte har några högre tankar om "Palmeutredarna". Utmärkande för dessa är, att de alla är hängivna golfspelare. När det är golfsäsong i Sydafrika men inte i Sverige väcker man gärna liv i "Sydafrikaspåret". • Fick LGW att berätta om sina jaktresor i österled tillsammans med **Jan Guillou**. Den första skulle ha gått till **Sovjetrepubliken Estland**. Detta - ville LGW minnas - 1983. Han beskrev sedan en jaktresa riktning Sibirien med ett antal dagars stopp i **Moskva**. De båda jaktkamraterna hade då mottagits och förevisats **KGB:s högkvarter**. De hade sedan fått en **KGB-överste** (inklusive bil och chaufför) som ciceron men denne hade supit så fruktansvärt att honom fick de - som LGW uttryckte det - "hänga av". I stället fick de en **KGB-kapten**. Han söp också men inte lika våldsamt. • Hade väntat att LGW skulle ha gjort ett mer skärpt intryck. • När han skulle ge mig adressen till sitt privata kontor, dit jag skulle skicka det utlovade materialet, var han tvungen att på sin mobil ringa till sin sekreterare för att få adressens postnummer.

Vid lunchen träffade vi en överenskommelse (exkluderad i det ovan återgivna dagboksnotatet), som LGW sedan inte fullföljt. Att rygga en med mig träffad överenskommelse kan ha sitt pris. I detta fall att jag visavi LGW inte anser mig behöva ta några "diskretionshänsyn". Det kan dessutom rentav vara angeläget att jag inte gör det.

författare gav näring åt allehanda sådana spekulationer. Det tvingade den liberale nytänkaren och fritänkaren Rydenfelt att gå efter annan klagöra vad som han var ute efter med sin kritik:

"När jag kritiserar den åsiktsförföljelse de styrande med Säpo som verktyg bedriver

har försvararna av det bestående genast tolkat min kritik så att jag skulle vara motståndare till en svensk säkerhetstjänst. Detta är en okunnig och illvillig tolkning. Vad jag kritiserat är uteslutande vissa irrationella och odemokratiska arbetsmetoder, som såvitt jag kan fatta har mycket litet med vår nationella säkerhet att göra."

När skriver EXPRESSEN om Jan Guillous kontakter med STASI-general Markus Wolf?

Det som särskilt hade väckt Rydenfelts indignation var, att enskilda människor drabbats i sin civila yrkesutövning med konsekvenser för sina möjligheter att klara sin försörjning endast beroende på sina åsikter. Under den här tiden gällde det i förstone personer med sympatier för olika kommunistiska ideologier. Under senare tid har det kommit att gälla personer som uppfattats att ha "högerextrema" eller "rasistiska" åsikter. För Rydenfelt framstod alla former av åsiktsdiskriminering som brott mot vad som för honom gällde som grundläggande människorättsliga principer.

Denna Rydenfelts konsekventa och kompromisslösa hållning var fullt förenlig med att inse och godta betydelsen av att registrera och i övrigt kontrollera personer, som det finns grundad anledning att misstänka för att ägna sig åt mot landets säkerhetsintressen riktad verksamhet. Detta gjorde att Rydenfelt i sin kritik inte blev "nyttig" för det slags subversiv verksamhet, som öststatliga agent- och spionorganisationer som KGB och STASI ägnade sig åt i samverkan med svenska kollaboratörer.

Tvärtom kunde Rydenfelt genom sin distinktion mellan vad som är att betrakta som i landets intressen bedriven angelägen och berömvärd verksamhet inom ramen för organisationer som Säpo och sådan verksamhet, som bedrivs i skydd av den hemlighetsfullhet som omger sådana organisationer men som står i strid med grundläggande rättsprinciper, komma att utgöra en "komplikation" för en mot svenska säkerhetsintressen bedriven subversiv verksamhet. Det övergripande intresset för den från Kreml uppstyrd mot Sverige riktade subversionen var att utan några sådana distinktioner undergräva förtroende hos det svenska folket för det egna landets säkerhetsorganisationer - exempelvis genom spektakulära "avslöjanden". Därför måste det ha varit ett sovjetiskt intresse att "flytta över" kritiken mot det svenska säkerhetsarbetet från Rydenfelt med sin av ingen ifrågasatta integritet till ett gäng unga, lite lagom oerfarna och allmänt hungriga/karriärsugna journalister med tillgång till lämplig "sändare" i form av en mot det svenska samhällssystemet kritisk tidskrift.

Se där en näraliggande förklaring till att Rydenfelts insatser, när det gäller saneringen av Säpos i hemlighet bedrivna åsiktsregistrering aldrig omnämns utan blivit en på sovjetiskt manér "icke-händelse". I stället har hela fokus riktats mot den person som utifrån ett sovjetiskt/ryskt intresseperspektiv

blivit "nyttigast": JAN GUILLOU.

Jan Guillou har själv i sitt fäktande efter Expressens avslöjanden bidragit till att ge en sådan förklaring en allt större för att inte säga en mer och mer påträngande trovärdighet. Han var ju så ung. Inte kunde han (alldeles själv) uträtta något som Sovjet kunde ha glädje av. Nej, det kunde han naturligtvis inte (inte alldeles själv) och inte i det korta perspektivet. Men som ung och hyggligt läraktig med utifrån sovjetisk synpunkt i största allmänhet "rätt inställning" (rabulist och enligt Guillous egen definition vänsterextremist) var han just av det slaget, som KGB:s "talangscouter" gick omkring på de olika journalisttillhållena för att leta rätt på. Väl fångad och befunnen hålla måttet bereddes Guillou möjlighet att utveckla sig (2) - det är min övertygelse - till Sovjets i Sverige genom åren mest betydelsefulla INFORMATIONAGENT (3).

En både spännande och angelägen bok vore: *"Jan Guillou - Sovjets i Sverige viktigaste informationsagent"*. Vad skulle svenskar i största allmänhet inte kunna lära sig av en sådan bok - skriven med de rätta insikterna om den betydelse Sovjet och säkert också Ryssland av i dag tillmäter opinionspåverkan som ett led i den globala maktkampen.

(1) Detta tillägg - oaktat att det är 82 sidor långt - tillför inte mycket. Om Jan Guillou verkligen ångrat sitt vänskap med KGB hade han kunnat bjuda på en och annan "interiör" vad gäller sitt samarbete med KGB. I synnerhet som han förklarat att han som ett av sina projekt haft att "avslöja" med vilka metoder KGB arbetar. Nu om än sent om sidos hade han ett bra tillfälle. Någon liten "skojighet" - fränsett typ att det byttes kodord etc - borde väl läsaren vara värd att delge. I stället ägnar Guillou åt att sida upp och sida ner förtala vad som för honom var (och uppenbarligen fortfarande är!) "fienden", nämligen ett antal personer med uppgift hävda svenska säkerhetspolitiska intressen inklusive att spåra upp och sätta fast spioner,

(2) Till detta kommer allt understöd från Gramsci-Vänstern tack vare vilket han fått den positionering i det svenska mediakollektivet som han fått.

(3) Värt att notera är att detta ord/begrepp ("informationsagent"), som väl definierar hans roll samtidigt är ett ord/begrepp han nogsnamt undviker. Det återfinns inte på ett enda ställe i den bok - "Ordets makt och vanmakt", där han skildrar sitt "skrivande liv". Inte heller i den 82-sidiga förklaringskrift som pocketupplagan har försetts med. Men heller inte i de nu rätt många artiklar och inlägg, där han bemöter anklagelserna för att ha varit sovjetisk agent/spion. Agent kan ju vara lite vad som helst - exempelvis dammsugeförsäljare - och när man säger spion tänker man på något militärt typ Wennerström. Båda begreppen känns i Guillousammanhanget lite fel. Men inte ordet/begreppet INFORMATIONAGENT och därför är det ordet/begreppet han nogsnamt undviker,